

МАСЛЕННИКОВ

Євген Іванович

evgenmaslennikov@ukr.net

УДК 330

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В
СИСТЕМІ ПОДАТКОВОГО
АДМІНІСТРУВАННЯ

TRANSFORMATION PROCESSES IN
TAX ADMINISTRATION SYSTEM

НЕТРЕБСЬКА

Катерина Юріївна

knetrebskaya@inbox.ru

д.е.н., доцент, професор
кафедри економіки та
управління, Одеський національний
університет імені
І.І. Мечникова

студент, Економіко-правовий
факультет, Одеський національний
університет імені І.І.
Мечникова

У статті розглянуті особливості системи оподаткування в Україні та її адміністрування. Визначені основні напрямки діючої системи адміністрування та її завдання. Розроблені основні підходи до формування системи податкового адміністрування та окреслені умови підвищення її якості. Досліджено процес податкового адміністрування.

В статье рассмотрены особенности системы налогообложения в Украине и ее администрирование. Определены основные направления действующей системы налогового администрирования и ее задачи. Разработаны основные подходы к формированию системы налогового администрирования и определены условия повышения ее качества. Исследован процесс налогового администрирования.

The article describes the features of the tax system in Ukraine and its administration. Basic directions of the current system were outlined, as well as the objectives. The basic approaches to tax administration system and the terms of its quality growth are developed. The process of tax administration is studied.

Ключові слова: оподаткування, адміністрування, податкова система, податок, управління податковою системою, податкова декларація, податкові вступи, платники податків

Ключевые слова: налогообложение, администрирование, налоговая система, налог, управление налоговой системой, налоговая декларация, налоговые поступления, налогоплательщики

Keywords: taxation, administration, tax system, tax, tax system management, tax declaration, tax proceeds, taxpayers

ВСТУП

У період економічних та політичних перетворень, особливої уваги потребує система оподаткування, тому що вона забезпечує формування необхідних фінансових ресурсів, необхідних для функціонування всієї національної системи України. Основним аспектом є виявлення особливостей системи податкового адміністрування, що сприяє стабільному розвитку усіх галузей національної економіки.

Питаннями розвитку теоретичних аспектів реформування системи оподаткування присвячена значна кількість наукових праць як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, таких як: Н.А. Вахновська, Н.Л. Шлафман, В.І. Коротун, А.М. Соколовська, Т.В. Кошук, О. Ференс, Д. Серебрянський, І.А. Брижань, О.О. Олійник, М.В. Романюк, Є.І. Масленніков,

В.М. Мельник, В.М. Федосов, Н.П. Южаніна та інші.

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є удосконалення стратегічного курсу реформування системи податкового адміністрування в трансформаційних умовах розвитку національної економіки.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси мережі Інтернет.

Для вирішення поставлених завдань було застосовано такі загальнонаукові та спеціальні методи: морфологічного аналізу – при уточненні понятійно-категоріального апарату дослідження; системного та структурно-логічного аналізу;

формалізації; методу аналогії, порівняння та інтегрування.

РЕЗУЛЬТАТИ

Відомо, що від якості управління податковою системою залежить ефективність її функціонування. Саме характер та завдання податкової політики визначають діяльність держави по її управлінню. Практично у сучасній економічній літературі сталася заміна поняття «Управління податковою системою» на поняття «Податкове адміністрування». Детально про адміністрування податків, зборів та платежів йдеться у розділі II Податкового Кодексу України.

Управління податковою системою, можна розглядати як діяльність держави по управлінню кожним елементом поняття податкової системи. Перший елемент – сукупність податків. Це законодавче встановлення переліку податків і порядку оподаткування по кожному виду податків і зборів. Другий елемент – компетенції органів влади і управління в податковій сфері. Це законодавче встановлення компетенції, принципів, форм і методів організації і діяльності уповноважених органів влади

в податковій сфері. Третій елемент – сукупність податкових органів. Це визначення функцій і завдань податкових органів, що забезпечують податковий контроль і притягнення до відповідальності осіб, що порушують податкове законодавство [4].

Існує три аспекти, на яких базується управління податковою системою: нормативно-правові акти, організаційні основи діяльності суб'єктів податкових правовідносин та податковий контроль. Податкове адміністрування треба розглядати як частину управління податковою системою (рис. 1).

Податкове адміністрування – це діяльність державних органів управління, але не законодавчих органів влади в цій сфері. Вміст законодавства про податки складають основні принципи, форми і методи організації податкових правовідносин, які встановлюються законодавчими органами. Податкове адміністрування як управлінська діяльність направлено на реалізацію законодавчих норм.

Основні елементами податкового адміністрування визначені на рис. 2.

Рис. 1. Механізм управління податковою системою

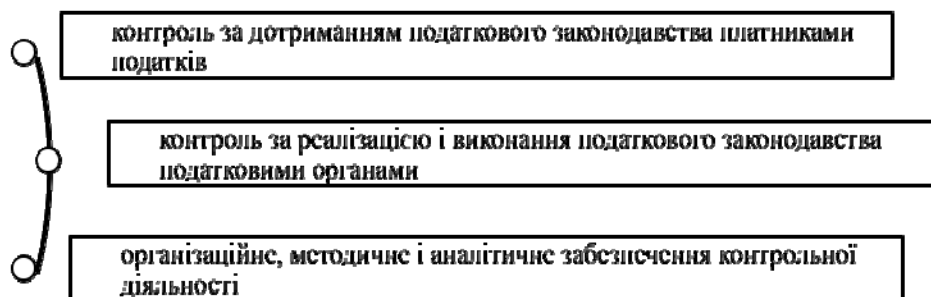

Рис. 2. Основні елементи податкового адміністрування

Безумовно, контроль за дотриманням податкового законодавства є основною складовою податкового адміністрування. У цьому, перш за все, і полягає призначення податкових органів, виходячи з економічної природи податків. Обов'язковість сплати податків, яка без відповідного контролю не може бути досягнута, об'єктивно зумовлює необхідність покарання за податкові порушення.

В законодавчому визначенні та в розробці процедури проведення податкового контролю міститься усвідомлення його важливості. Податкове адміністрування як діяльність уповноважених органів управління охоплює не лише виконання норм податкового законодавства, але і збір, аналіз інформації, розробку заходів по реформуванню механізму числення податків та процедури податкового контролю. Якісна робота податкового апарату здатна виявляти недосконалість податкового законодавства, що дозволяє платникам податків мінімізувати свої податкові платежі або ухилитися від їх сплати.

Таким чином, податкове адміністрування виявляється вужчим поняттям, ніж управління податковою системою, але ширшим, ніж податковий контроль. Вміст поняття податкового адміністрування: діяльність по контролю за дотриманням податкового законодавства платниками податків і податковими органами; розробка пропозицій по вдосконаленню механізму обчислення податків і податкового контролю; діяльність по забезпеченню контрольної функції податкових органів.

Завданнями податкового адміністрування на макрорівні є: аналіз макроекономічних процесів оподаткування і виробітку вихідних даних для прогнозування їх розвитку; оцінка відхилень фактичних значень макропоказників від прогнозованих, виявлення причин їх появи; детальна (для введення в дію в найближчій перспективі) і концептуальна (на подальшу перспективу – до завершальної стадії перехідного періоду) розробка податкового законодавства.

Завданнями податкового адміністрування на мікрорівні є: введення в дію схвалюваних податкових законів; забезпечення повсякденної діяльності податкових органів по мобілізації податків і зборів; розробка і реалізація організаційних заходів, що підвищують ефективність функціонування податкових органів.

Ефективність податкового адміністрування виявляється у забезпеченні мобілізації податків і зборів у необхідних науково обґрунтованих об'ємах. Як показує світовий досвід, основними напрямками вирішення проблеми з ухиленням від оподаткування

є посилення заходів по збору податків (збільшення адміністративного навантаження) і створення економічних стимулів для їх сплати (зниження рівня оподаткування). Тому, податкове адміністрування слід визнати як найбільш соціально виражену сферу управлінських дій.

Податкова культура створюється на основі взаємної пошани всіх учасників податкових правовідносин. Стан податкового адміністрування як якість діяльності податкових органів по податковому контролю поряд з характеристикою податкового законодавства і рівнем податкового навантаження на організації і фізичних осіб є найважливішим критерієм оцінки конкурентоспроможності національної податкової системи. Найважливішими умовами підвищення якості податкового адміністрування виступають: вдосконалення організаційної структури податкових органів, зміцнення їх матеріально-технічної бази, використання нових технологій контрольної роботи, у тому числі і по відборі платників податків для проведення виїзних перевірок, зміна концепції взаємин податкових органів і платників податків, піднімання на принципово новий рівень інформаційно-технологічного забезпечення аналітичної роботи, підвищення кваліфікації кадрів, розробка якісних професійних стандартів діяльності працівників податкових органів. Для сучасного етапу розвитку системи податкового адміністрування характерно розширення міжнародної співпраці податкових органів різних країн в різних формах – від разових або періодичних консультацій і взаємного обміну інформацією про зміни податкового законодавства до укладання довгострокових угод, у тому числі направлених на боротьбу з ухиленнями від сплати податків.

Система податкового адміністрування представлена на рис. 3.

Найважливішими умовами підвищення якості податкового адміністрування виступають:

- вдосконалення організаційної структури податкових органів, зміцнення їх матеріально-технічної бази;
- використання нових технологій контрольної роботи;
- зміна концепції взаємин податкових органів і платників податків;
- піднімання на принципово новий рівень їх інформаційно-технологічного забезпечення аналітичної роботи;
- підвищення кваліфікації кадрів;
- розробка якісних професійних стандартів діяльності працівників податкових органів.

Рис. 3. Система податкового адміністрування

На сучасному етапі податкове адміністрування вимагає вирішення наступних завдань:

1) максимальна автоматизація процедур збору, зберігання і обробки бухгалтерської і податкової звітності;

2) централізація і інтеграція інформаційних ресурсів із забезпеченням оперативного доступу до них при виконанні контрольної роботи;

3) стандартизація всіх функцій податкового адміністрування;

4) стандартизація і уніфікація програмно-технічних комплексів;

5) підвищення рівня збору податків;

6) створення справедливої прозорої системи податкового адміністрування, яке окрім іншого передбачає також скорочення витрат платника податків на виконання вимог податкового законодавства і створення для нього максимально зручних умов по сплаті податків;

7) забезпечення справедливих і рівних умов оподаткування для юридичних осіб, що працюють водній сфері господарської діяльності.

Таким чином, податкове адміністрування – це сукупність норм, методів, засобів і дій, за допомогою яких спеціально уповноважені державні органи здійснюють управлінську діяльність в податковій сфері, направлену на контроль за дотриманням законодавства про податки і збори, за правильністю нарахування, повнотою і своєчасністю внесення до відповідних бюджетів податків і зборів та притягнення до відповідальності порушників податкового законодавства.

ВИСНОВКИ

Таким чином, для проведення ефективної фінансової політики державі необхідно мати систему

податкового адміністрування, механізм якого надійно забезпечував би податкові вступи до бюджетів всіх рівнів і державні позабюджетні фонди. Метою податкового адміністрування є забезпечення погашення податкових зобов'язань платників шляхом оптимального втручання в їх господарську діяльність за допомогою законодавчих встановлених механізмів і процедур. Податковим адмініструванням є комплекс правових, економічних і фінансових заходів держави для формування системи оподаткування, забезпечення своєчасної і повної сплати податків і зборів з метою задоволення фінансових потреб суспільства в цілому, а також розвитку економіки країни шляхом перерозподілу фінансових ресурсів.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

2. Коротун В.І. Перспективні напрямлення підвищення фіскальної ефективності податкової системи України / В.І. Коротун // Науковий вісник [Буковинського національного фінансово-економічного університету]. Економічні науки. – 2014. – Вид. 26. – С. 211-219

3. Система податкових органів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrbukva.net/page,2,107649-Sistema-nalogovyh-organov.html>

4. Молдован А.А. Стратегічні пріоритети реформування податкової системи України [Електронний ресурс] / А.А. Молдован // Стратегічні пріоритети. – 2014. – № 1. – С. 32-40

5. Податкове адміністрування і тенденції його розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://svitohlyad.com.ua/podatkovye-administruvannya-i-tendentsiji-joho-rozvytku/>

6. Шлафман Н.Л. Реформування податкової системи України контексті адаптації досвіду розвинених країн / Н.Л. Шлафман, М.П. Волохова // *Економічні інновації*. – 2013. – Вид. 52. – С. 211-216

7. Податкове право/ Адміністрування податків і зборів [Електронний ресурс] – Режим доступу : [http://pidruchniki.com/10561127/pravo/administruvannya_a_podatkiv_zboriv](http://pidruchniki.com/10561127/pravo/administruvannya_podatkiv_zboriv)

8. Мельник В.М., Кошук Т.В. Сучасна податкова політика країн ЄС 15 // *Економіка України*. – 2012. – № 6. – С. 73– 85

9. Теоретичні засади організації адміністрування податків [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1852>

10. Мельник В.М., Гудзенко І.С. Еволюція бюджетно-податкового регулювання фінансової

діяльності суб'єктів господарювання в Україні. // *Глобальні та національні проблеми економіки – 2015*

11. Масленніков Є.І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства [моногр.] / Є.І. Масленніков

12. Масленніков Є.І. Основні засади реформування податкової системи України в сучасних умовах / Є.І. Масленніков, Ю.Ю. Яцентюк // *Науковий вісник – ОДЕУ. ВАМН. Науки: економіка, політологія, історія*. – 2011. – № 23 (148). – С. 34-38

13. Соколовська А.М. Особливості податкової системи України та напрями її коригування // *Фінанси України*. – 2013. – № 9. – С. 24–46

14. Мельник В.М., Мельник М.М., Баличев Є.Ю. Напрями модернізації оподаткування споживання в Україні // *Формування ринкових відносин в Україні* – 2011. – С. 3–5